

PROGRAM FÖR
EKOLOGISK HÅLLBARHET

Antagen av Kommunfullmäktige 2023-11-14

STYRANDE DOKUMENT

Dokumenttitel	Program för ekologisk hållbarhet
Diarienummer	KK23/482
Kategori av styrdokument	Aktiverande
Fastställd av	Kommunfullmäktige
Beslutsdatum	2023-11-14
Giltighetstid	Styrdokumentet gäller tills vidare.
Omfattar	Programmet omfattar kommunfullmäktige samt alla nämnder och verksamheter i Nyköpings kommun.
Dokumentansvarig	Kommunledningskansliet
Uppföljning	<p>Programmet följs upp i sin helhet årligen genom en planeringsförsättning utifrån de nyckeltal som finns kopplat till programmets olika verksamhetsområden.</p> <p>Vid inledning av ny mandatperiod ska samordnare, på uppdrag av kommunfullmäktige, se över om styrdokumentet är aktuellt.</p>

KATEGORIER AV STYRDOKUMENT

Organiserande	Förklarar, tydliggör och reglerar kommunens roll- och ansvarsfördelning samt vem som har rätt att fatta beslut.
Normerande	Beskriver kommunens förhållningsätt i en viss fråga eller ger direktiv för hur något ska utföras och syftar till att styra beteenden utifrån en gemensam värdegrund.
Aktiverande	Beskriver vad kommunen vill förändra eller uppnå inom specifika områden och syftar till att ge ett uppdrag att handla på ett visst sätt.
Reglerande	Anger villkoren för kommunal service och vilka krav kommunen ställer på de som lever, verkar och vistas i Nyköping.

INNEHÅLL

1 HÅLLBAR UTVECKLING	1
1.1 Hållbarhetsdimensionerna.....	1
1.2 Agenda 2030 i styrning och ledning	2
1.3 Vad är ekologisk hållbarhet?	3
1.4 Målen för ekologisk hållbar utveckling	5
1.5 Ekologisk hållbarhet i Nyköpings kommun	5
2 VERKSAMHETSOMRÅDEN	7
2.1 Kommunen som en motor i den gröna omställningen	8
2.2 Minskad klimatpåverkan och ökad fossilfrihet	10
2.3 Bevarad biologisk mångfald och stärkta ekosystem	14
2.4 Allt vatten har god kvalitet	16
3 VAD ÄR ETT PROGRAM?	19
4 ÄNDRINGSHISTORIK.....	20

1 HÅLLBAR UTVECKLING

Agenda 2030 antogs av världens regeringar med målet att till år 2030 utrota fattigdom och hunger, förverkliga de mänskliga rättigheterna för alla, uppnå jämställdhet och egenmakt för alla kvinnor och flickor samt hantera klimatförändringarna och säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser.

Agenda 2030 inbegriper 17 globala mål och 169 delmål som tillsammans syftar till att skapa anständiga och hållbara levnadsvillkor för alla världens människor. De globala målen är odelbara. Det betyder att inget mål kan nås utan framgång inom ett annat. Ett stort ansvar ligger därför på Sveriges kommuner att göra de globala målen relevanta också utifrån lokala förutsättningar och behov.

1.1 Hållbarhetsdimensionerna

De globala målen grupperas in i tre dimensioner för hållbar utveckling: den ekologiska, den ekonomiska och den sociala. Dimensionerna ramar i sin tur in övergripande verksamhetsområden samtidigt som gränssnitten tydliggör den inneboende odelbarheten sinsemellan.

Det tydliggörs genom att dimensionerna har tre olika syften;

- Miljön är **villkoret!** Planetens resurser sätter ramarna och är ett icke förhandlingsbart villkor för övrig utveckling.
- Ekonomisk tillväxt är en **motor** för att uppnå en ekologiskt och socialt hållbar samhällsutveckling utan att begränsa vår möjlighet till innovation och välstånd.
- **Målet** är ett samhälle med god livskvalitet utan osakligt ojämlika livsförutsättningar, i vilket vi uppnår god hälsa, utbildning och ökad jämlikhet.

Ett framgångsrikt hållbarhetsarbete ställer samtidigt krav på en effektiv organisation.

Figur 1: Nyköpings hållbarhetsarbete kan åskådliggöras genom en "måltårta". Den visar hur de globala målen fördelas mellan kommunens hållbarhetsprogram. De globala målen är odelbara och berörs olika mycket i respektive program. Målen fördelas utifrån vilket program som har störst bäring på respektive mål utifrån rådighet dvs kopplas till kommunens ansvars- och verksamhetsområden.

1.2 Agenda 2030 i styrning och ledning

För att möjliggöra ett ändamålsenligt och effektivt arbete har Nyköpings kommun inkluderat hållbarhetsdimensionerna i ordinarie planerings- och uppföljningsarbete genom strategiska styrdokument i form av program samt etablerat motsvarande målområden som målsätts och följs upp i vår styrkedja. De globala målen har däri sorterats in under respektive dimension utifrån aktuellt kunskapsläge och kommunens behov och förutsättningar.

Program för effektiv organisation beskriver Nyköpings kommuns riktning och förhållningssätt till ett lokalt genomförande av agenda 2030.

1.3 Vad är ekologisk hållbarhet?

Ekologisk hållbarhet är en av tre hållbarhetsdimensioner; social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet. Dessa tre hållbarhetsdimensioner speglas också i de globala målen i Agenda 2030.

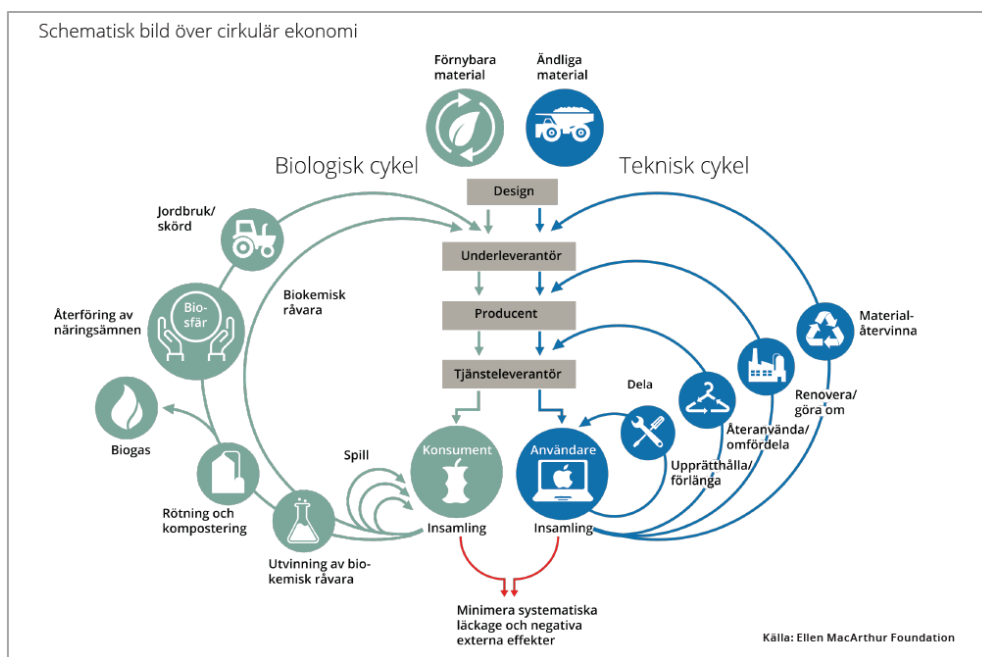
Ekologisk hållbarhet innefattar allt som inkluderar jordens ekosystem och att långsiktigt behålla dess önskade funktioner, att inom de planetära gränserna skapa långsiktiga förutsättningar för en tillfredsställande livskvalitet och livsmiljö. När jordens resurser utarmas och nyttjas utanför de planetära gränserna rubbas system och kretslopp som klimatsystemens stabilitet, luft-, land- och vattenkvalitet, landanvändning, biodiversitet och ekosystemtjänster. Ökade halter av växthusgaser i atmosfären leder till en global uppvärmning vilket påfrestar stabiliteten i klimatsystemen. Den växthusgas som dröjer sig kvar längst i atmosfären och därmed potentiellt är den gas som främst driver den globala uppvärmningen är koldioxid. De stora världshaven fyller en stor funktion som kolsänka och balanserar koldioxidhalten i atmosfären. Övergödning och försurning försämrar havens funktion som kolsänka och inlagringen av koldioxid i haven minskar i takt med att övergödande och försurande ämnen, samt gifter och föroreningar, tillförs haven via sjöar och vattendrag.

Även växtlighet fyller en funktion som kolsänka och bidrar genom kolinlagring till att stabilisera växthusgashalterna i atmosfären. Biodiversitet – mångfald av arter och habitat – är av största vikt för fungerande ekosystem och ekosystemtjänster som produktion av mat, energi och material, tillhandahållande av rent vatten, klimatreglering, rekreation, kolinlagring, pollinering och fotosyntes. Urbanisering som genomförts sedan industrialiseringen har medfört att växtlighet i stor utsträckning fått stå tillbaka till fördel för expanderande staden. Detta har förändrat ekosystemen och den biologiska mångfalden med en följd att färre ekosystemtjänster kan erhållas.

Ekologisk hållbarhet handlar om en insikt om att vi ingår i ett kretslopp där uttag och användning av naturresurser och energi måste anpassas efter naturens villkor och vara inom planetens gränser för att vara hållbara över tid, idag och för kommande generationer.

Ökad cirkulär ekonomi

Samhällets resursanvändning och den miljöpåverkan som följer av denna behöver minska. Agenda 2030:s mål är att öka de cirkulära materialflödena och begränsa de linjära. Detta sker bland annat genom förlängd livslängd på produkter och material, reparationer, återanvändning och återvinning. Detta kräver i sin tur ett nytt förhållningssätt där vi aktivt strävar mot ett hållbart kretsloppssamhälle med mer cirkulära konsumtion- och produktionsmönster.

Figur 2: En cirkulär ekonomi är ett verktyg för att minska samhällets resursanvändning och den miljöpåverkan som följer av denna. Cirkulär ekonomi brukar beskrivas utifrån en biologisk och en teknisk materialcykel (se bilden). I en cirkulär ekonomi är regelverk, infrastruktur, prissättning, marknadslösningar och affärsmodeller utformade för att främja en giffri och cirkulär materialhantering. Där används avfall som en resurs, och producenter, konsumenter och användare har möjlighet och drivkrafter att göra cirkulära val.

1.4 Målen för ekologisk hållbar utveckling

Program för ekologiskt hållbar utveckling för Nyköpings kommun fokuserar på principen om en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov – en princip som genomsyrar hela Agenda 2030, och som förpliktigar varje land att bekämpa klimatförändringarna, skapa gynnsamma förutsättningar för hav och marina resurser, samt säkerställa ekosystem och biologisk mångfald så att ekosystemen som balanserar jordens kretslopp blir långsiktigt resilienta.

Principen grundar sig på Klimatkonventionen och Parisavtalet om att begränsa den globala uppvärmningen genom att minska utsläpp av växthusgaser, samt vetenskapligt underbyggd kunskap om de planetära gränserna samt jordens bio-geo-kemiska system. Vidare grundar sig principen på de Nationella miljö kvalitetsmålen som är det nationella genomförandet av den ekologiska dimensionen av de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030.

De globala mål i agenda 2030 som primärt berörs i program för ekologisk hållbarhet är:

1.5 Ekologisk hållbarhet i Nyköpings kommun

Politisk viljeriktning för Nyköpings kommun:

- Vi minskar vår klimatpåverkan samt verkar för fossilfria, förnybara och hållbara energikällor och material.
- Hållbarhetsperspektivet kring vattenfrågorna stärks.
- Den biologiska mångfalden i natur- och kulturmiljön utvecklas, främjas och nyttjas hållbart
- Verka för ett effektivt resursutnyttjande och cirkulär ekonomi.
- Verka för ett hållbart Nyköping där vår produktion och konsumtion går hand i hand med en förbättrad miljö och god hälsa.
- Verka för ett utökat lärande om klimat, miljö och hållbarhet i våra skolor samt i dialogen med våra invånare.
- Uppmuntra till och underlätta för hållbara livsmönster hos medborgarna.
- Samverka mellan Nyköpings kommun och kommuninvånare och näringsliv ska utvecklas.

2 VERKSAMHETSOMRÅDEN

Program för ekologisk hållbarhet utvecklar Nyköpings kommuns vision och anger ram och riktning för det kommunövergripande arbetet för att främja ekologiskt hållbar utveckling.

Ekologiskt hållbarhetsprogram för Nyköpings kommun omfattar fyra verksamhetsområden med underliggande fokusområden. Under respektive verksamhetsområde beskrivs den övergripande politiska viljeinriktningen. I underliggande fokusområden anges inom vilka områden som kommunen ämnar rikta sitt arbete för att nå mål för ekologisk hållbarhet.

Genom arbete inom samtliga verksamhetsområden utifrån politisk prioritering och gemensamma mål i budget främjas förutsättningarna för en ekologiskt hållbar utveckling för Nyköpings kommun och ett lokalt genomförande av Agenda 2030.

Nyköpings kommuns verksamhetsområden för ekologisk hållbarhet:

- Kommunen som en motor i den gröna omställningen
- Minskad klimatpåverkan och ökad fossilfrihet
- Biologisk mångfald och ekosystem i balans
- Allt vatten har god kvalitet

2.1 Kommunen som en motor i den gröna omställningen

Nyköpings kommun är en stor aktör och ska agera förebild och driva den gröna omställningen framåt. Nyköpings kommun hushållar med resurser genom ett medvetet och effektivt nyttjande, samt tar ansvar för den miljö- och klimatpåverkan som organisationen genererar och har rådighet över. Det innebär att systematiskt beakta och ta hänsyn till hur kommunens verksamheter lever upp till villkor för, och bidrar till utveckling för ekologisk hållbarhet. För Nyköpings kommun innebär det att systematiskt arbeta för att minska påverkan på klimat och miljö, säkerställa ett systematiskt arbete för att bidra till bevarande av biologisk mångfald och ekosystemtjänster, samt värdesätta vatten som den livsviktiga resurs det är.

Medarbetarna i organisationen är inkluderade i den ekologiskt hållbara utvecklingen och perspektivet är därmed förankrat i hela organisationen. Detta gör att varje medarbetare, varje enhet och division medverkar till progress i organisationens ekologiskt hållbara utveckling. Genom att inkludera det ekologiska perspektivet i den årliga budgeten mäts och följs resultatet upp årligen och därmed synliggörs Nyköpings kommuns arbete med ekologisk hållbarhet.

För att genomföra den omställning som krävs för att nå de globala målen samt Parisavtalet behöver offentlig sektor, organisationer, civilsamhälle, kommuninvånare och näringsliv med gemensamma krafter hjälpas åt. Nyköpings kommuns rådighet är begränsad och därför är det av vikt att skapa förståelse och förutsättningar som underlättar för företag och privatpersoner att välja hållbara alternativ. Genom att kommunicera och sprida kunskap, initiera och samordna samarbeten mellan offentlig sektor, näringsliv och civilsamhälle, erbjuda rådgivning samt planera för hållbar utveckling skapar kommunen ett Nyköping som är ekologiskt hållbart idag och för kommande generationer.

2.1.1 Politisk viljeriktning

Kommunen ska arbeta med sin egen produktion och konsumtion, men också samverka för ökad hållbarhet med våra invånare, förenings- och näringslivet. En hållbar livsmedelsproduktion och en ökad självförsörjning är också viktigt lokalt.

En ansvarsfull hantering av avfall och kemikalier är avgörande i bygget av en hållbar stad och kommun. Lika viktigt är det med hållbara metoder för kommunens egen upphandling.

Som kommun behöver vi verka för en stor kunskapsspridning kring hållbarhetsfrågorna, både i kommunikationen med våra invånare och i skolans värld. Alla kommuninvånare ska känna att de kan bidra i hållbarhetsarbetet utifrån deras egna villkor och förutsättningar. Som kommun ska vi underlätta för och stimulera våra medborgare att leva så hållbart som möjligt.

Genom att skapa nära tillgång till skogs- och naturmiljöer för våra skolor ger vi goda förutsättningar för ett utökat relationsskapande mellan barnen och naturen -

och för det lärande kring miljöfrågorna som behöver vara förankrat hos oss alla inför framtiden.

Vi människor väljer inte bostads- eller besöksort enbart utifrån tillgång till jobb, bostad eller konsumtionsmöjligheter. Vi är också noga med vilken natur, miljö och kultur vi omger oss av. För Nyköping är utmaningen precis som för många andra kommuner att fortsätta växa och utvecklas på ett hållbart sätt. Då är det avgörande att förståelse för och hänsyn till miljö och klimat ingår i alla våra verksamheter och i all vår planering inför framtiden.

Nyköping ska utvecklas utifrån övertygelsen att en ekologiskt hållbar kommun också är en attraktiv plats att leva i, att arbeta i och att besöka.

2.2 Minskad klimatpåverkan och ökad fossilfrihet

Global uppvärmning är en följd av de klimatförändringar som vi står inför. Ökade halter av växthusgaser i atmosfären leder till en global uppvärmning vilket påfrestar stabiliteten i klimatsystemen. Den globala målsättningen är att begränsa den globala temperaturökningen till väl under två grader, med strävan efter att begränsa den till 1,5 grad enligt Parisavtalet. Nyköpings kommun bör vidta omfattande insatser för att minska utsläppen av växthusgaser generellt men i synnerhet koldioxidutsläpp från fossila bränslen, samt minska energiförbrukningen och effektivisera energianvändningen för att bidra till en mer hållbar utveckling inom klimatområdet.

2.2.1 Politisk viljeriktning

Klimatförändringarna är vår tids mest omtalade och angelägna miljöfråga. Allvaret i att jorden snabbt värms upp och konsekvenserna som vi ser av detta, står högt upp på agendan i hela världen. Klimatförändringarna påverkar och drabbar våra samhällen på både lokal, nationell och global nivå. Nyköpings kommun står bakom Sveriges Kommuner och Regioners ståndpunkt att kommuner ska vara ledande i arbetet, både med att minska utsläpp av växthusgaser och stärka samhällets motståndskraft mot klimatförändringens konsekvenser.

Som kommun har vi stora möjligheter att påverka och kan bidra till klimatsmarta lösningar inom de stora samhällsområden där de kan få stor effekt. Det gäller främst i vår planering för byggande och transporter, energisystem och avfallshantering. Det gäller också i våra upphandlingar, kapitalplaceringar samt ägardirektiv och uppdrag till våra kommunala bolag.

Verksamhetsområdet omfattar följande områden:

- Minskade koldioxidutsläpp
- Hållbar energianvändning
- Cirkulär ekonomi

2.2.2 Minskade koldioxidutsläpp

För att uppnå viljeriktning för verksamhetsområdet arbetar Nyköpings kommun inom bland annat följande områden:

Förändrad mobilitet

Enligt Nyköpings kommuns koldioxidbudget är inrikes transporter den sektor som genererar störst koldioxidutsläpp. I stadsplaneringen tillämpas en norm där gång, cykel och kollektivtrafik prioriteras. Nyköpings kommun ska bidra till att organisationens transporter blir förre och mer effektiva i den utsträckning som är möjlig. För de transporter som inte kan genomföras med gång, cykel eller kollektivtrafik erhålls tillgång till fordon som ska drivas med fossilfria, förnybara drivmedel eller el i så stor utsträckning som möjligt. Nyköpings kommun ska genom bland annat god samhällsplanering skapa goda förutsättningar för kommuninvånare och näringsidkare att välja hållbara transporter.

Konsumtion

För att minska koldioxidutsläpp kopplat till konsumtion ska Nyköpings kommun ställa relevanta miljökrav vid upphandling, samt öka den cirkulära ekonomin i syfte att förlänga livslängden på produkter och varor som tillämpas i organisationen.

Kolinlagring

Hav, skog och växtlighet binder koldioxid och fungerar som kolkällor. Som en del i att bidra till minskade koldioxidhalter i atmosfären verkar Nyköpings kommun för att främja ekosystem som bidrar till ökad kolinlagring och värnar således om dessa genom att värdera dessa funktioner i beslutsprocessen vid exploatering och stadsplanering.

2.2.3 Hållbar energianvändning

För att uppnå viljeriktning för verksamhetsområdet arbetar Nyköpings kommun inom bland annat följande områden:

Förnybar energi

Nyköpings kommun ska bidra till en omställning från fossil till förnybar energi i syfte att minska koldioxidutsläpp från fossila bränslen. Nyköpings kommun ska således nyttja fossilfria och förnybara energislag i organisationens verksamheter i så stor utsträckning som möjligt.

Energieffektivisering

Nyköpings kommun ska sträva efter att minska energiförbrukningen där så är möjligt genom att optimera och effektivisera energianvändningen i så stor utsträckning som möjligt. Detta för att minska behovet av energiproduktion samt minska belastning på elnät och kapacitet.

Energiproduktion

Nyköpings kommun ska där det är möjligt verka för att främja produktion av el från fossilfria och förnybara energislag, dels inom den egna organisationen, dels för privat produktion för näringsliv och privatpersoner. Detta för att frigöra utrymme och minska belastning på elnät och kapacitet. Nyköpings kommun ska främja produktion av solex och vid kommunens nybyggnationer ska installation av solcellsanläggning alltid övervägas.

2.2.4 Cirkulär ekonomi

För att uppnå viljeriktning för verksamhetsområdet arbetar Nyköpings kommun inom bland annat följande områden:

Återbruk

Ett tillvaratagande av varor och produkter som kan cirkuleras minskar avfall och belastning på ändliga resurser. Nyköpings kommun strävar efter en cirkulär ekonomi och ska vid inköp i första hand tillämpa återbruk inom organisationen, i andra hand köpa in återbrukade varor och som sista alternativ köpa in nyproduktion. Vid inköp av nyproduktion ska hållbarhetsmärkning beaktas, samt att produkter är utformade för en långsiktig tillämpning.

Avfallshantering

Nyköpings kommun arbetar för en hållbar avfallshantering där uppkomst av avfall förebyggs och miljöbelastningen från avfallssystemet minskar. Produkter återanvänds och material återvinns i syfte att förlänga livslängden på varor, produkter och material. Kommunen arbetar aktivt för att utveckla förutsättningarna för återbruk och för att bidra till minskade avfallsmängder inom organisationen. Nyköpings kommun ska i samverkan med kommuninvånare och näringsliv verka för ett ökat återbruk och arbeta förebyggande för minskad nedskräpning. I syfte att verka för minskad miljöbelastning ska insamling av hushållens farliga avfall och en korrekt hantering av detta säkras.

Konsumtion

I syfte att minska avfall och utsläpp av koldioxid och andra växthusgaser kopplat till nyproduktion ska Nyköpings kommun öka den cirkulära ekonomin genom att i första hand återbruka produkter och varor som redan finns i organisationen, upphandla återbrukade varor och produkter där det är möjligt innan inköp av nyproduktion genomförs.

Delningsekonomi

I syfte att minska konsumtion av nyproducerade varor och produkter ska Nyköpings kommun främja tillämpning av delningsekonomi inom den interna organisationen, där det är möjligt. Nyköpings kommun ska främja tillämpning av delningsekonomi inom kommunen som geografiskt område, genom samverkan med kommuninvånare och näringsliv.

2.3 Bevarad biologisk mångfald och stärkta ekosystem

Alla arter i en biologisk mångfald är av största vikt för att ekosystem ska fungera. När den biologiska mångfalden minskar förändras förutsättningarna för ekosystemen och erhållande av ekosystemtjänster äventyras därmed. Nyköpings kommun bör vidta omfattande insatser för att stärka den biologiska mångfalden och de ekosystem som naturen ger och som vi är beroende av, för att bidra till en hållbar utveckling inom det ekologiska området.

2.3.1 Politisk viljeinriktning

Hotet mot den biologiska mångfalden är en global miljöfråga. I Sverige ser vi hur antalet hotade och rödlistade arter har ökat de senaste åren, och läget för många arter har tydligt försämrats. Utöver att naturen omkring oss har ett värde i sig, så är det i grunden de samlade djur- och växtarternas samverkan som ser till att ekosystemen fungerar. Välmående ekosystem motverkar och agerar skydd mot klimatförändringarnas konsekvenser. En stor del av vår egen och djurens föda kan vi producera tack vare att insekter pollinerar våra grödor. Natur och växtlighet bidrar också med skugga och svalka vid värmeböljor, och absorberar nederbörd vid skyfall och långvariga regn. För att balansen i ekosystemen ska fungera krävs att vi människor ställer om vårt samhälle, och tar till vara lösningar där den biologiska mångfalden kan fortsätta spira.

Verksamhetsområdet omfattar följande fokusområden:

- Artrikedom
- Giftfri miljö
- Jordbruk och skogsbruk
- Livsmedel

2.3.2 Områden

För att uppnå viljeriktning för verksamhetsområdet arbetar Nyköpings kommun inom bland annat följande områden:

Artrikedom

Nyköpings kommun ska värdera artrikedom, biologisk mångfald och ekosystemtjänster som värdefulla och ändliga resurser genom att beakta dessa funktioner i beslutsprocessen, exploatering, stadsplanering och förvaltning av egen mark. Nyköpings kommun verkar för en variationsrik natur och sammankopplade livsmiljöer av hög kvalitet som möjliggör att naturligt förekommande växt- och djurarter på land och i vattendrag, sjöar och hav ska kunna fortleva i livskraftiga bestånd. Det är också av vikt att bevara, utveckla och förstärka strategisk grönstruktur i bebyggda miljöer, och där det inte går att bevara ska kompensation ske. Grönområden och parker ska finnas nära tillgängligt i anslutning till bebyggd miljö och grönstruktur i stadsrummet ska finnas med som faktor vid exploatering och förtätning. Nyköpings kommun ska där det är lämpligt främja byggnation av våtmark som metod i syfte att bidra till återvätning i landskapet och därmed bidra till att stärka biologisk mångfald.

Giftfri miljö

Nyköpings kommuns ska vidta åtgärder för att minska och förebygga utsläpp av miljöskadliga ämnen som exempelvis kemikalier och mikroplaster. Vi arbetar förebyggande för att minska användningen av kemikalier som negativt påverkar miljön eller människors hälsa. Förorenade mark- och vattenområden ska identifieras, undersökas och vid behov efterbehandlas eller på annat sätt skyddas så att spridning av föroreningar inte sker. Förorenade områden ska åtgärdas i så stor utsträckning att de inte utgör något hot mot människor hälsa eller miljön.

Jordbruk och skogsbruk

Nyköpings kommun ska verka för att stimulera ett hållbart jordbruk och skogsbruk genom att främja en nära livsmedelsproduktion samt verka för ett aktivt och hållbart brukande av skogsmark inom det geografiska området. Vid exploatering av skogsmark och/eller jordbruksmark till fördel för nya bostads- och/eller verksamhetsområden ska förlorad biologisk mångfald och förlorade ekosystemtjänster vägas in i beslutsprocessen. Förlorad biologisk mångfald och ekosystemtjänster ska kompenseras i den utsträckning som är möjlig. I Nyköpings kommun ska alla skolor ha tillgång och närhet till en skolskog.

Livsmedel

I syfte att bidra till en bevarad biologisk mångfald ska Nyköpings kommuns verksamheter i så stor utsträckning som möjligt servera ekologiskt eller närproducerade livsmedel. Nyköpings kommun arbetar för ett minimerat matsvinn i syfte att minska avfall men även för att nyttja de livsmedel som producerats i högre grad. Inköp och servering av buteljerat vatten ska undvikas till fördel för kranvatten.

2.4 Allt vatten har god kvalitet

Vatten bör värderas som en livsavgörande och begränsad resurs. Våra sjöar, vattendrag och havsmiljö ska ha en god ekologisk och kemisk status för att främja den biologiska mångfald som återfinns i marin miljö och därmed stärka de ekosystemtjänster som naturen ger. Dricksvatten av god kvalitet måste tryggas för dagens och kommande generationer. Med klimatförändringarna förväntas ökad nederbörd med risk för översvämningar, som förutom potentiell risk för hälsa och välbefinnande även för med sig skador på fastigheter, större mängder dagvatten att hantera samt en försämrad kvalitet på dricksvatten som följd. Perioder av torka förväntas också inträffa mer frekvent, med begränsad tillgång till dricksvatten samt ansträngd livsmedelsproduktion som följd. Nyköpings kommun bör vidta mer omfattande insatser för att nå miljökvalitetsnormerna för vatten, skapa ett klimatrobest samhälle och verka förebyggande för att minska effekten av klimatförändringar, samt verka för bevarande av vatten av god kvalitet som resurs, och därmed bidra till en mer hållbar utveckling inom vattenområdet.

2.4.1 Politisk viljeriktning

Vatten är en annan inför framtiden avgörande miljöfråga och en livsnödvändig resurs. Vikten av friska hav, friska sjöar och tillgång till dricksvatten av god kvalitet kan inte överskattas. Nyköpings arbete med vattenrelaterade frågor ska stärkas med fokus på de nationella målen ingen övergödning, grundvatten av god kvalitet och levande sjöar och vattendrag. Kretsloppslösningar för enskilda avlopp och en mer hållbar dagvattenhantering är viktiga områden, där god samverkan krävs med våra vattenvårdsföreningar, invånare och markägare.

Verksamhetsområdet omfattar följande fokusområden:

- God ekologisk och kemisk status i sjöar, vattendrag och havsmiljö
- Dagvattenhantering
- Dricksvattenförsörjning
- Klimatanpassning

2.4.2 God ekologisk och kemisk status i sjöar, vattendrag och havsmiljö

För att uppnå viljeriktning för verksamhetsområdet arbetar Nyköpings kommun inom bland annat följande områden:

Minskad försurning och övergödning

Nyköpings kommun ska verka för att mänsklig påverkan som genererar försurning och övergödning i sjöar, vattendrag och havsmiljö minskar. Genom en tillämpning av fossilfri och förnybar energi och elektrifiering av transporter inom organisationen bidrar Nyköpings kommun till att försurande ämnen frigörs i mindre omfattning. Nyköpings kommun ska genom brett samarbete mellan civilsamhälle, näringsliv och andra offentliga aktörer verka för minskade tillskott av övergödande ämnen till sjöar, vattendrag och havsmiljö.

Minskade utsläpp av förorenande ämnen

Nyköpings kommun ska verka för att uppnå och bevara god kemisk och ekologisk status i våra vattenförekomster genom att vidta åtgärder för att reducera föroreningar i dagvatten och spillvatten innan det når recipient.

Minskade läkemedelsrester

Nyköpings kommun ska verka för att utsläpp av läkemedelsrester till sjöar, vattendrag och havsmiljö från reningsverk minskar.

Vandringshinder

Nyköpings kommun ska verka för att vattendrag inom kommunen har fungerande vandringsvägar och flöden med god ekologisk funktion.

2.4.3 Dagvattenhantering

För att uppnå viljeriktning för verksamhetsområdet arbetar Nyköpings kommun inom bland annat följande områden:

Dimensionerade dagvattensystem

Nyköpings kommun ska säkerställa att dagvattensystem inom kommuns geografiska område är väl dimensionerade och planerade så att stärkt vattenkvalitet och ekologisk och kemisk status samt biologisk mångfald i sjöar, vattendrag och havsmiljö främjas, samt att risk för översvämning minskar.

Kompletterande dagvattenhantering

Nyköpings kommun ska inom den strategiska vattenplaneringen inkludera kompletterande lösningar som våtmark, översvämningsytor, regnbäddar med fördröjningsmagasin samt fördröjningsdammar för dagvattenhantering i syfte att minska belastningen på befintligt dagvattensystem. Detta bidrar också till mervärden kopplat till rekreation och biologisk mångfald i stadsmiljön samt minskad risk för att orenat vatten når vattendrag.

2.4.4 Dricksvattenförsörjning

För att uppnå viljeriktning för verksamhetsområdet arbetar Nyköpings kommun inom bland annat följande områden:

Dricksvattentäkt

Nyköpings kommun ska säkerställa dricksvatten av god kvalitet. Nyköpings kommun säkerställer detta genom att vattenskyddsområden finns fastställda för befintliga yt- och grundvattentäkter, samt att yt- och grundvattentäkter säkras för framtida klimat. Områden för framtida dricksvattenförsörjning ska värnas i samhällsplaneringen. Nyköpings kommun ska värdera dricksvatten som en begränsad resurs och tillämpa ett effektivt och sparsamt nyttjande.

2.4.5 Klimatanpassning

För att uppnå viljeriktning för verksamhetsområdet arbetar Nyköpings kommun inom bland annat följande områden:

Översvämning

Nyköpings kommun ska tillämpa en klimatrobest stadsplanering så att olyckor och skador vid översvämningar till följd av ökad nederbörd eller höjda havsnivåer och flöden undviks i den utsträckning som är möjlig. Genom att verka för en minskad andel hårdgjorda ytor i bebyggda miljöer skapas resiliens och robusthet.

Nyköpings kommun ska där det är lämpligt främja och planera för skyfalls/översvämningståtgärder som exempelvis byggnation av fördröjningsdammar, multifunktionella ytor som tillfälligt kan översvämmas, och våtmark för att hindra översvämningar till följd av kraftig nederbörd.

Torka

Nyköpings kommun ska inkludera torka som aspekt vid klimatrobest stadsplanering så att effekterna vid torka i samband med värmeböljor minimeras. Genom att verka för en minskad andel hårdgjorda ytor och ökad andel grönstruktur/grönska i bebyggda miljöer skapas resiliens och robusthet.

Vattenhållning i mark

Nyköpings kommun ska verka för en ökad vattenhållning i mark då Nyköping och Södermanland sedan länge är kraftigt dränerat och utdikad till fördel för att skapa jordbruksmark. Detta i syfte att säkerställa tillgång till grundvatten av god kvalitet, skapa högre resiliens i mark och därmed mildra negativa effekter till följd av torka, samt främja biologisk mångfald.

3 VAD ÄR ETT PROGRAM?

Styrdokument är ett samlingsbegrepp för dokument som beskriver vad som ska styra kommunens verksamhet. Vissa styrdokument är lagstadgade medan andra framarbetas för att fylla specifika syften. Styrdokumentens huvudsakliga roll är att vara vägledande och stödjande genom att ange ramar beträffande en bestämd verksamhet eller fråga.

Program

Program är ett styrdokument som anger politisk viljeinriktning inom koncernövergripande områden som politiken bedömer vara strategiskt viktiga; som påverkar många eller samtliga verksamheter och som kräver nämnd- och verksamhetsövergripande samverkan för att nå god effekt. Program omfattar alla nämnder, verksamheter och kommunala bolag.

I ett program sätts inga mål eller uppdrag. Till respektive program hör i stället en aktivitetslista som samlar förslag på aktiviteter som skulle kunna genomföras för att utveckla arbetet inom programmets verksamhetsområden. Denna aktivitetslista samordnas inför budgetprocess av programansvarig, men hanteras under ett verksamhetsår av utpekade ansvariga. Aktivitetslistan är således ett levande arbetsdokument och ett prioriteringsunderlag för politiken i budgetprocessen.

Genomförande

Kommunfullmäktige beslutar om program och Kommunstyrelsen ansvarar för att dessa genomförs och följs upp. Kommunledningskansliet ansvarar för att samordna planerings- och uppföljningsarbetet utifrån programmet i dialog med politik och ansvariga verksamheter. De aktiviteter som prioriteras hanteras inom kommunens planerings- och uppföljningsprocess.

Uppföljning

Ett program följs upp i sin helhet årligen genom planeringsförutsättningar utifrån de nyckeltal som finns kopplat till programmets olika verksamhetsområden. De uppdrag och mål som är kopplade till ett programs verksamhetsområden och som prioriterats i budget följs upp i kommunens planerings- och uppföljningsprocess.

Revidering

Programansvarig ansvarar för att på politiskt uppdrag uppdatera eller revidera program.

Redovisning av hållbarhetsarbetet

Kommunens hållbarhetsarbete redovisas i sin helhet på www.nykoping.se.

4 ÄNDRINGSHISTORIK

BESKRIVNING AV FÖRÄNDRING	DATUM
<ul style="list-style-type: none"> • Politisk avstämning som resulterade i mindre revideringar av text. • Synkning med ÖP 2040 samt Avfallsplan vilket resulterade i mindre revideringar av text. • Avstämning med verksamheter (SHB, TEK) för utveckling av text i syfte att mer explicit förtydliga koppling mellan program och verksamhet/uppdrag	2023-09-19

Nyköping

PROGRAM FÖR EKOLOGISKT HÅLLBAR UTVECKLING

Program är ett styrdokument för Nyköpings kommun antaget av kommunfullmäktige.

Detta program anger den politiska visionen och viljeriktningen för Nyköpings kommuns arbete för att uppnå en ekologiskt hållbar samhällsutveckling.

Programmet vänder sig främst till kommunens verksamheter men också till civilsamhället och kommunens invånare.

Programmet innehåller i sig inga mål utan utgör ett levande kunskapsunderlag för strategiskt viktiga politiska prioriteringar för en ekologiskt hållbar framtid också för kommande generationer

---